

Žemės ūkio ministerijai

2023-04-04

Nr. 20

Kopija

Teisingumo ministerijai

TAIS 23-218

Valstybinei augalininkystės tarnybai |

DĖL ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO ĮSAKYMO PROJEKTO

Išnagrinėję pateiktam derinti žemės ūkio ministro 2004 m. kovo 24 d. įsakymo Nr. 3D-118 „Dėl Leidimų prekiauti augalų apsaugos produktais, tapačiais Lietuvos Respublikoje registruotiems augalų apsaugos produktams, išdavimo ir panaikinimo taisyklių ir Leidimų naudoti asmeninėms reikmėms augalų apsaugos produktus, tapačius Lietuvos Respublikoje registruotiems augalų apsaugos produktams, išdavimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ projektui pateiktas ir TAIS sistemoje paskelbtas suinteresuotųjų institucijų pastabas, norime atkreipti jūsų dėmesį į kai kurias paralelinės prekybos augalų apsaugos produktais detales.

Galiojančių Leidimų prekiauti augalų apsaugos produktais, tapačiais Lietuvos Respublikoje registruotiems augalų apsaugos produktams, išdavimo ir panaikinimo taisyklių 28¹ p. numato, kad draudžiama perpakuoti augalų apsaugos produktus, tapačius Lietuvos Respublikoje registruotiems augalų apsaugos produktams. Šio punkto pakeitimo projekte numatomas ne tik draudimas perpakuoti produktus, bet ir draudimas įvežti, vežti, saugoti, tiekti rinkai, naudoti perpakuotus augalų apsaugos produktus. Kitaip tariant projektu siekiama uždrausti ne tik AAP perpakavimą, bet ir visą tolesnę veiksmų grandinę rinkoje.

Teisingumo ministerijos 2023 m. sausio 27 d. rašte keliami abejonė, ar Projekto 2.3 papunktyje nurodytas draudimas perpakuoti produktą, jei pakuotė yra lygiavertė, yra pagrįstas ir taip nesudaro ribojančių sąlygų laisvam augalų apsaugos produktų judėjimui ir jų prieinamumui valstybėse narėse. Augalų apsaugos produktai, kaip ir kiti pavojingų cheminių medžiagų turintys produktai (pvz., biocidai), pasižymi ta savybe, kad prekyba augalų apsaugos produktais (laisvas prekių judėjimas) yra ribojama visose ES valstybėse narėse Reglamente nustatytais sąlygomis: (i) AAP yra autorizuojami vienoje iš ES valstybių narių arba taikomas zoninės registracijos principas; (ii) autorizuotas produktas gali būti pateikiamas į rinką ir naudojamas kitoje ES valstybėje tik turint išduotą lygiagrečios prekybos leidimą (toliau – **Leidimas**).

Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 52 str. 1 d. suteikia valstybei narei kompetenciją pačiai nuspręsti „kad augalų apsaugos produktas savo sudėtimi yra **tapatus** augalų apsaugos produktui, kuris jau yra autorizuotas jos teritorijoje (referencinis produktas)“. Siekdamas įgyvendinti šią kompetenciją, valstybės narės, atsižvelgdamos į Reglamento 1107/2009 52 str. 3 d. nustatytus kriterijus, nustato Leidimo išdavimo procedūrą, kaip jos nustato augalų apsaugos produkto (toliau – **AAP**) tapatumą į kitoje ES valstybėje narėje autorizuotą AAP. Šios kompetencijos įgyvendinimo priemonės valstybėse narėse skiriasi, todėl Europos Komisija, siekdama suvienodinti ES valstybių narių praktiką, patvirtino rekomendacinį gairių dokumentą dėl lygiagrečios prekybos augalų apsaugos produktais (toliau – **Gairės**).

Pagal Reglamento 65 str. 2 d. valstybės narės gali reikalauti pateikti pakuotės pavyzdžius ar maketus ir etikečių bei informacinių lapelių metmenis, kurie turi būti pateikiami prieš produkto autorizavimą. Todėl AAP autorizacijos liudijimuose yra nurodoma *pakuotės medžiaga, pakuotės dydis ir pakuotės forma* (Reglamento 31 str. 4 d. i) p., Gairių 4.3.2 p.). Leidimo išdavimo procedūros metu (kuri yra supaprastinta procedūra) nėra leidžiami jokie nukrypimai nuo autorizacijos liudijime nurodytos *pakuotės formos* ir *pakuotės medžiagos*, tačiau yra galimi nežymūs nukrypimai (neturintys poveikio produkto saugai) *nuo pakuotės dydžio* (žr. Gairių 4.3.2 p.).

Reglamento 1107/2009 52 str. 3 d. c) p. yra numatyta, kad nustatant AAP tapatumą turi būti vertinama „*pakuotės dydis, medžiaga ar forma, kurie atsižvelgiant į galimą neigiamą poveikį produkto saugai žmonių ar gyvūnų sveikatos arba aplinkos aspektu, yra tokie patys arba lygiaverčiai*“. Vadinasi, siekiant tinkamo balanso tarp aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos apsaugos tikslo ir laisvo prekių judėjimo tikslo, išduodant Leidimus galimi tik nežymūs pakuotės **dydžio** nukrypimai, tačiau draudžiami nukrypimai nuo autorizuoto produkto pakuotės **medžiagos ir formos** (Gairių 4.3.2 p.), nes šie duomenys yra nurodyti autorizacijos liudijime. Gairėse be kita ko paaiškinta, kad autorizacijos liudijime pakuotės dydis gali būti nurodomas dvejopai: arba kaip konkretus pakuotės dydis arba pakuotės dydžių skalė. Leidimą išduodant valstybė narė gali leisti tik nežymų nukrypimą nuo pakuotės dydžio, nurodyto autorizacijos liudijime, jeigu tai nepažeis produkto saugos reikalavimų. Vadinasi nukrypimai nuo autorizacijos liudijime nurodytų pakuotės duomenų **turi būti papildomai įrodyti kompetentingoje institucijoje**, išduodančioje Leidimą. Kitaip aiškinant minėtą Reglamento 1107/2009 52 str. 3 d. c) nuostatą būtų paneigta pati Leidimo kaip supaprastintos procedūros esmė, nes Leidimo išdavimas galimas tik ES valstybėje narėje autorizuoto produkto, **o ne kito panašaus produkto, kurio autorizacija neatlikta**. Todėl AAP *perpakavimas* ir tokio produkto tiekimas kitai ES valstybei narei iš esmės yra draudžiamas ir valstybė narė negali išduoti Leidimo tokiam AAP, kuris yra perpakautas, išskyrus kai papildomai įrodomas lygiavertiškumas nežymiai nukrypstant nuo autorizacijos liudijimo duomenų. Sąvoka „perpakavimas“ reiškia pakuotės medžiagos, formos ir esminių dydžio rodiklių, nurodytų autorizacijos liudijime pakeitimą, nes tokie pakeitimai gali turėti esminį poveikį aplinkai ir žmogaus sveikatai. Nors tiesiogiai Reglamentas 1107/2009 nenumato draudimo perpakuoti AAP, tačiau būtent šis veiksmas (perpakavimas) turi būti vertinamas išduodant Leidimą ir esant neatitiktims su autorizuotu produktu, Leidimas negali būti išduodamas. Vadinasi sąvoka „*lygiaverčiai*“ nereiškia Reglamente numatytos galimybės gauti Leidimą perpakuoti ir naudoti bet kokius lygiaverčius AAP lyginant su autorizuotu produktu, tačiau reiškia galimybę besikreipiančiam subjektui Leidimo išdavimo procedūros metu įrodyti nežymų nukrypimą kaip neprieštaraujantį produkto saugai.

Apibendrinant, Reglamente nurodytas laisvo prekių judėjimo tikslas neriboja valstybių narių nustatyti procedūrą išduoti Leidimą ir nustatyti draudimą perpakuoti augalų apsaugos produktus, autorizuotus kitoje ES valstybėje narėje, arba tiksliau, nustatyti draudimą perpakuoti AAP keičiant AAP autorizacijos liudijime nurodytus autorizuoto produkto pakuotės formos, medžiagos ir dydžio duomenis. Toks draudimas remiasi siekiu užtikrinti produkto saugą ir išduoti Leidimą tik autorizuotam AAP. Gairėse be kita ko pabrėžiama, kad „trečiose valstybėse perpakautas ir į ES importuotas produktas negali naudotis lygiagrečios prekybos teikiama nauda“ (Gairių 4.3.2 p.). Siekiant tinkamai įgyvendinti Reglamento 1107/2009 52 str. 3 d. c) p. greta numatyto draudimo perpakuoti produktus siūlytina numatyti išimtį „išskyrus kai

Leidimo prašantis subjektas, įrodė pakuotės nežymaus nuokrypio ir lygiaverčio dydžio atitikimą produktų saugos reikalavimams“.

Leidimas negali būti išduodamas perpakuotiems produktams dar ir dėl to, kad nelegalūs (neautorizuoti) augalų apsaugos produktai į Lietuvą įvežami būtent perpakuoti. Lietuvos rinkoje, lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, naudojama ir prekiaujama dideliais nelegalių augalų apsaugos produktų kiekiais. Ši tendencija yra aiški [EUIPO ataskaitoje](#), kurioje aiškiai matyti, kad Lietuvoje nelegalių produktų rinka beveik dvigubai didesnė nei ES vidurkis. 2020 m. Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos pareigūnai atskleidė didelį atgarsį sulaukusį kontrabandinių augalų apsaugos produktų perpakavimo „fabriką“ Šiauliuose. Remiantis EUROPOL [duomenimis](#), klastočių gamyba ES keičia pobūdį – produktai importuojami atskiromis sudėtinėmis dalimis ir „supilstomi“ nelegaliai veikiančiuose „taškuose“. Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centro (JRC) paskelbtoje [ataskaitoje](#) paraleliniai augalų apsaugos produktai priskiriami prie labiausiai padirbinėjamų produktų grupės. Todėl aiškiai išreikštas draudimas tiekti rinkai perpakuotus augalų apsaugos produktus turės teigiamos įtakos siekiant užkirsti kelią tiekti rinkai ir naudoti aplinkai ir žmogaus sveikatai pavojingus neautorizuotus cheminių medžiagų mišinius, kontrolės pareigūnams bus lengviau nedelsiant atpažinti neautorizuotą produktą ir taikyti atsakomybę.

Direktorė

Zita Varanavičienė